

Dr hab. Adam Kubów
profesor nadzwyczajny UE
w e W r o c ł a w i u
Katedra Socjologii
i Polityki Społecznej

Wrocław, 12 listopada 2019 r.

O C E N A

osiągnięć naukowo-badawczych oraz dorobku dydaktycznego

dr Aleksandry Zubrzyckiej-Czarneckiej,

ze szczególnym uwzględnieniem dorobku stanowiącego podstawowe osiągnięcie naukowe,
w związku z prowadzonym postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie *nauki o polityce*

Wprowadzenie oraz podstawowe informacje o przebiegu pracy naukowej

Podstawą do przygotowania recenzji było pismo z dnia 26.09.2019 r. podpisane przez prof. dr hab. Stanisława Sulowskiego, Dziekana Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego, informujące o powołaniu mnie przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów Naukowych na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym **dr Aleksandry Zubrzyckiej-Czarneckiej.**

Załączona do wniosku dokumentacja habilitacyjna zawierała wszystkie wymagane elementy, pozwalające na pełną ocenę dorobku, zgodnie z zapisami:

1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003 Nr 65 poz. 595)
2. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. 2011 nr 196 poz. 1165).
3. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. 2018, poz. 261).

Zainteresowania Habilitantki problemami społecznymi można już wyraźnie zauważyć w okresie studiów. W 2006 roku ukończyła ona studia na kierunku politologia w zakresie polityki społecznej i obroniła pracę magisterską. Natomiast 4 lata później, w 2010 roku, a więc w krótkim okresie od ukończenia studiów, obroniła pracę doktorską, co niewątpliwie świadczy o jej pracowitości.

Dr Aleksandra Zubrzycka-Czarnecka posiada stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Stopień naukowy został jej nadany uchwałą Rady Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 20 października 2010 roku. Uzyskała go na podstawie obronionej pracy doktorskiej pt. *Polityka mieszkaniowa we Francji na przełomie XX i XXI wieku*, napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dra hab. Mirosława Książopolskiego. Po uzyskaniu stopnia doktora, od 1 października 2011 roku, została zatrudniona na stanowisku adiunkta w Instytucie Polityki Społecznej na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych (wcześniej: Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych) Uniwersytetu Warszawskiego.

Poniższa ocena obejmuje najważniejsze elementy składające się na dorobek Habilitantki, tj.

- I. Wykaz opublikowanych prac naukowych, w tym:
 1. Wykaz publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.
 2. Wykaz innych (nie wchodzących w skład osiągnięcia wymienionego w pkt 1) opublikowanych prac naukowych oraz wskaźniki dokonań naukowych.
- II. Informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą oraz działalności popularyzującej naukę, w tym:
 1. Informacje o osiągnięciach dydaktycznych.
 2. Informacje o współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą.
 3. Informacje o działalności popularyzującej naukę.

Do wykazów dołączone zostały wymienione w nich publikacje oraz dokumenty potwierdzające pozostałe dokonania i osiągnięcia Habilitantki.

Ogólna ocena dorobku naukowego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora

Przedstawiony do oceny dorobek naukowy wskazuje, że Habilitantkę dr Aleksandrę Zubrzycką-Czarnecką charakteryzuje duża konsekwencja w rozwoju głównego nurtu zainteresowań, jakim jest polityka mieszkaniowa. Nie oznacza to jednak, że w swojej pracy ograniczyła się ona tylko do tego głównego nurtu, gdyż podejmowała także inne istotne tematy z zakresu nauk społecznych w dyscyplinie *nauki o polityce*.

Z przekazanej do oceny dokumentacji wynika, że na ogólny dorobek publikacyjny Habilitantki, uzyskany po osiągnięciu stopnia doktora składa się:

I. Monografia *Social actors in the housing policy process. A constructivist perspective*, wskazana jako podstawowe osiągnięcie naukowe, oraz

II. Dorobek pozostały:

1. Artykuł w czasopiśmie znajdującym się w bazie Journal Citation Reports,
2. Sześć artykułów w polskich czasopismach naukowych spoza listy A,
3. Monografia *Polityka mieszkaniowa we Francji na przełomie XX i XXI wieku*, stanowiąca publikację doktoratu z wprowadzonymi zmianami,
4. Dziesięć rozdziałów w monografiach wydanych w kraju. W tym dwa opatrzone w dokumentacji adnotacją w *druku*. Obecnie już są one opublikowane z datą 2016 i 2018.

Łączny dorobek publikacyjny po uzyskaniu stopnia doktora to 19 pozycji. Nie jest to dorobek znaczny pod względem ilościowym.

Wskaźniki bibliometryczne dla dorobku:

- Sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania: 1,639
- Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS): 0
- Liczba cytowań publikacji według bazy Publish or Perish: 24 (stan na 30.10.2018)
- Indeks Hirscha według bazy Web of Science (WoS): 0
- Indeks Hirscha według bazy Publish or Perish: 3 (stan na 30.10.2018)

Ocena monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe Kandydatki

Jako osiągnięcie naukowe dr Aleksandra Zubrzycka-Czarnecka przedstawiła monografię *Social actors in the housing policy process. A constructivist perspective (Aktorzy społeczni w procesie polityki mieszkaniowej. Perspektywa konstruktywistyczna)*, wydaną w 2019 roku w Warszawie przez wydawnictwo „Dom Wydawniczy Elipsa”.

Monografia Habilitantki jest kontynuacją, a zarazem posumowaniem jej dotychczasowych dokonań naukowych. Jest też zapowiedzią jej przyszłych podstawowych kierunków badań naukowych.

Zgodnie z tytułem monografii, przedstawia ona problematykę udziału aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej. Aktorów społecznych rozumianych jako jednostki, grupy społeczne i instytucje, które uczestniczą czy też mogą uczestniczyć w kształtowaniu polityki mieszkaniowej. I słusznie traktuje ich jako niezbędny element demokracji deliberacyjnej.

Tak ujęty zamysł badawczy należy ocenić pozytywnie przynajmniej z dwóch powodów. Po pierwsze, ze względu na procesowe podejście do polityki mieszkaniowej. Takie podejście w dotychczasowych publikacjach nie zawsze było wyraźnie podkreślane. Może z tego powodu, że problematyka mieszkalnictwa częściej była przedmiotem badań koncentrujących się na sytuacji mieszkaniowej i zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych. Tym samym monografia dopełnia te badania. Po drugie, jest ona dalszą dyskusją Autorki na temat sprawczej roli aktorów społecznych w kształtowaniu i realizacji polityki społecznej, którą podejmowała we wcześniejszych badaniach, np. w odniesieniu do rynku pracy, a teraz rozpatruje ich rolę w stosunku do polityki mieszkaniowej.

Warto podkreślić, że monografia jest wynikiem wielu badań Autorki zrealizowanych w ramach podjętego w 2017 roku projektu „D-Housing”. *Demokratyczność polityki mieszkaniowej*, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (projekt badawczy nr 2016/23/D/HS4/00527) oraz kilku wcześniejszych grantów dla młodych badaczy, przyznawanych na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Na uwagę zasługuje również fakt, że w konstruowaniu schematu badawczego Habilitantka wykorzystwała także uwagi badaczy z Brukselskiego Centrum Studiów Urbanistycznych (*Brussels Centre for Urban Studies – BCUS*) oraz naukowców z *Vrije Universiteit Brussel*).

W zamierzeniach Autorki monografia ma prowadzić do realizacji dwóch powiązanych ze sobą celów, a mianowicie:

- 1) celu teoretyczno-metodologicznego, a więc ma być jej wkładem do dorobku z zakresu nauk o polityce o wiedzę na temat roli aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej, poprzez opracowanie autorskiego schematu badawczego – „*D-Housing*” *scheme*, który mógłby być zastosowany jako narzędzie do badania włączania aktorów społecznych do procesu polityki mieszkaniowej;
- 2) celu poznawczo-praktycznego, jakim ma być zastosowanie opracowanego schematu do analizowania lokalnej polityki mieszkaniowej w Polsce.

Celom pracy została podporządkowana hipoteza oraz główne pytania badawcze.

Przyjęta hipoteza mówi, że proponowane narzędzie „*D-Housing*” *scheme* może wypełnić lukę konceptualną oraz metodologiczną, stanowiąc przydatne narzędzie do badania – w ramach ujęć konstruktywistycznych – zagadnienia włączania aktorów społecznych do procesu polityki mieszkaniowej.

Hipoteza ta, wyjaśnia Autorka, ma być weryfikowana poprzez odpowiedzi na trzy podstawowe pytania badawcze:

- 1) w jakim zakresie i z jakiego punktu widzenia – w ramach ujęć konstruktywistycznych – rola aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej uwzględniana jest w housing studies;
- 2) na ile proponowany schemat teoretyczno-metodologiczny uzupełnia przywołane, konstruktywistyczne koncepcje teoretyczne oraz metodologiczne w zakresie badania tematyki udziału aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej
- 3) na ile proponowany „*D-Housing*” *scheme* może być przydatny do prowadzenia badań empirycznych i wzbogacenia wiedzy o roli aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej.

W mojej ocenie hipoteza przyjęta na potrzeby realizacji celu pracy nie jest wartościowa i jest w tej pracy zbędna. Na tym etapie prowadzonych przez Autorkę badań, lepszym rozwiązaniem byłoby ograniczenie się do sformułowania celów i pytań badawczych. Habilitantka sama wyjaśnia, że badania z zastosowaniem skonstruowanego przez nią schematu badawczego nie są jeszcze ukończone, bowiem realizuje jeszcze dwa kolejne badania z udziałem seniorów oraz organizacji pozarządowych.

Jeśli zaś chodzi o pytania badawcze, to są one zrozumiałe i znajdują w pracy właściwe miejsce. Pozostaje jednak kwestia odpowiedzi na nie. Najpełniejszą i szeroko uargumentowaną odpowiedź w monografii można znaleźć na dwa pierwsze pytania, bowiem

im poświęcone są trzy pierwsze części pracy i około 80% całej jej objętości. Pierwsza część książki *Podejście konstruktywistyczne w housing studies (A constructivist approach in housing studies)* zawiera efekty dokonanej przez Habilitantkę analizy podejścia konstruktywistycznego w *housing studies*. Stanowi ona dobrą podbudowę do przejścia do kolejnej części monografii, w której zaprezentowane zostały treści stanowiące merytoryczną podstawę budowy schematu badań nad udziałem aktorów społecznych w kształtowaniu i realizacji polityki mieszkaniowej, wypełniającego trzecią część pracy.

W drugiej części monografii *Aktorzy społeczni w dorobku housing studies (Social actors in the achievements of housing studies)* Autorka dokonuje konceptualizacji pojęcia „aktorzy społeczni” oraz przeglądu konstruktywistycznych badań mieszkaniowych z punktu widzenia udziału aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej. Dochodzi ostatecznie do wniosku, że tematyka udziału aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej funkcjonuje w literaturze anglojęzycznej i też polskiej, nie jest jednak dostatecznie ujmowana w konstruktywistycznych badaniach mieszkalnictwa. Mam tu pewną niejasność, zwłaszcza po przejrzaniu ostatniego punktu tej części pracy 2.5. *Conclusions – image of social actors in constructivist research within housing studies (Wnioski – obraz aktorów społecznych w badaniach konstruktywistycznych w ramach housing studies)*. Czy treści w nim zawarte rzeczywiście dają jasny obraz aktorów społecznych z punktu widzenia ich roli w kształtowaniu polityki mieszkaniowej, czy ten obraz pozwalają tylko przybliżyć.

Z punktu widzenia celów pracy szczególnie istotna jest jej część trzecia „*D-Housing*” – *propozycja konstruktywistycznego schematu badawczego do badania udziału aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej („D-Housing” – proposal of a constructivist research scheme to analyse the involvement of social actors in the housing policy process)*, w której Habilitantka przedstawiła proces i efekt prac zmierzających do skonstruowania autorskiego schematu badawczego „*D-Housing*” *scheme*. Szczególnie interesującym w tej części monografii jest rozdział trzeci, w którym ów schemat został zaprezentowany. Warto dodać, że zarówno dwie pierwsze części monografii, jak i dwa pierwsze rozdziały części trzeciej uzasadniają potrzebę stworzenia takiego schematu badawczego oraz stanowią jego teoretyczne i metodologiczne podstawy.

Powstaje pytanie, czy rzeczywiście schemat badawczy „*D-Housing*” *scheme* będzie istotnym narzędziem ułatwiającym opis i analizę roli aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej (s. 10 Autoreferatu). W założeniach tak, bowiem zawiera ona cztery wyraźnie

powiązane ze sobą jednostki analizy obejmujące udział aktorów społecznych na wszystkich etapach procesu polityki mieszkaniowej, a mianowicie:

- 1) dyskusje aktorów społecznych dotyczące definiowania polityki mieszkaniowej (*the discussions between social actors relating to defining the housing policy*);
- 2) proces podejmowania decyzji przez aktorów społecznych w zakresie polityki mieszkaniowej (*the decision-making with regard to housing policy done by social actors*);
- 3) realizowanie decyzji podjętych przez aktorów społecznych (*the implementation of decisions made by social actors*);
- 4) konsekwencje realizacji tych decyzji w kontekście nierówności społecznych w zakresie udziału aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej (*the consequences of the implementation of these decisions for social inequalities in the access of social actors to policy process*).

Autorka zdaje sobie sprawę z faktu, że stworzony przez nią schemat badawczy może okazać się niewystarczający i zakłada jego modyfikację poprzez uzupełnianie go o nowe elementy, a także przedstawia możliwości jego rozszerzenia.

Konstrukcja monografii, zgodnie z jej celami, zawiera także treści przybliżające wykorzystanie opracowanego schematu w badaniach empirycznych. Ta problematyka została zaprezentowana w czwartej i ostatniej części monografii zatytułowanej *Udział aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej na przykładzie miasta ogrodu w Polsce (Involvement of social actors in the housing policy process as exemplified by a garden city in Poland)*. Nie oceniam zbyt wysoko tej części monografii z kilku powodów. Zakres prezentowanych w niej badań został ograniczony do sfery dyskursu dotyczącego wpływu lokalnych aktorów społecznych na lokalną politykę mieszkaniową, a więc nawiązuje tylko do pierwszego elementu opracowanego schematu badawczego. Tym samym tylko w części odpowiada przyjętemu poznawczo-praktycznemu celowi monografii. Po drugie, argumentacja wyboru miasta objętego badaniami nie została wyraźnie rozwinięta. Po trzecie, badania oparto na analizie wąskiego materiału empirycznego. Szczegółowej analizie poddano bowiem dwanaście tekstów (jedenaście zastanych i jeden wytworzony). Wprawdzie Autorka wyjaśnia, że zastosowała metodę badawczą analizy przypadków, a teksty wybrane do analizy zostały poddane rzetelnemu procesowi selekcji. W innym zaś akapicie pisze, że w jej badaniach największym problemem okazały się ograniczenia zastosowalności schematu związane z

utrudnionym pozyskiwaniem danych, do czego przyczyniały się odmowy udzielenia wywiadu, odmowy rejestracji wywiadu oraz niejawność danych dotyczących Społecznej Komisji Mieszkaniowej. Nie uzasadniła ostatecznie, na ile te wybrane przypadki mogły być odpowiednie do realizacji przyjętego celu badań. Gdyby uniknęła tych potknięć sformułowane przez nią wnioski i spostrzeżenia nabrałyby większej wartości.

Monografia *Social actors in the housing policy process. A constructivist perspective* jest wartościową pozycją, którą można potraktować jako osiągnięcie naukowe Habilitantki. Wartościową nie tylko ze względu na jej rozmiary, lecz przede wszystkim ze względu na jej zawartość, mianowicie:

- 1) rozwija procesowe podejście do polityki mieszkaniowej z perspektywy badawczej konstruktywizmu;
- 2) wskazuje na potrzebę i możliwości włączenia środowiska społecznego w kształtowanie kierunków polityki mieszkaniowej;
- 3) podejmuje szeroko problematykę sprawstwa aktorów społecznych w polityce społecznej, a głównie w polityce mieszkaniowej;
- 4) prowadzi do skonstruowania całościowego schematu badawczego włączającego aktorów społecznych w proces kształtowania polityki mieszkaniowej;
- 5) monografia została napisana z wykorzystaniem bogatego dorobku naukowego, zagranicznego i rodzimego.

Pozytywnie oceniam monografię, Habilitantka w niej konsekwentnie zmierzała do sformułowania schematu badawczego, który umożliwiłyby badanie udziału i sprawstwa aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej przy zastosowaniu podejścia konstruktywistycznego i taki schemat przedstawiła. Część uwag krytycznych została już przedstawiona we wcześniejszych partiach oceny. Dodam jeszcze, że choć Autorka pracy uzasadnia humanistyczne podejście do analizy mieszkalnictwa i podejmuje rozważania na gruncie konstruktywizmu, to jednak brakuje mi w monografii choćby niewielkiej ilości danych statystycznych potwierdzających sygnalizowane fakty w obszarze mieszkalnictwa, w tym nierówności społeczne. Uważam także, że Habilitantce nie udało się w sposób satysfakcjonujący odpowiedzieć na trzecie pytanie badawcze dotyczące przydatności procedury *Housing* "scheme" w prowadzeniu badań empirycznych. Na to pytanie będzie ona mogła dopiero sformułować odpowiedź po zakończeniu planowanych badań empirycznych.

Ocena pozostałego dorobku publikacyjnego Habilitantki

Pozostały dorobek publikacyjny Habilitantki obejmujący 18 pozycji ma w stosunku do monografii charakter komplementarny. Pozycje te Habilitantka zaliczyła do czterech obszarów tematycznych:

- 1) konceptualizacja i diagnoza sprawczości różnych grup aktorów społecznych w kreowaniu i realizacji polityki społecznej,
- 2) podstawy teoretyczne oraz organizacyjne polityki mieszkaniowej,
- 3) wpływ polityki mieszkaniowej na warunki życia wybranych grup aktorów społecznych oraz wpływ wybranych grup aktorów społecznych na kształt polityki mieszkaniowej,
- 4) sprawczość aktorów społecznych w kreowaniu i realizacji polityki mieszkaniowej.

Do pierwszego obszaru Habilitantka zaliczyła siedem publikacji poświęconych konceptualizacji i diagnozie sprawczości różnych grup aktorów społecznych w kreowaniu i realizacji polityki społecznej. Dwie spośród tych publikacji ukazały się w okresie przed uzyskaniem stopnia doktora, a więc będą pominięte w ocenie dorobku. Spośród tych pięciu publikacji, chciałbym wyróżnić:

1. *Polityka społeczna we Francji i jej instytucje*, „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” 2012, nr 19, s. 189-199.
2. *Historia systemu zabezpieczenia społecznego we Francji (1850-1940)*, „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” 2013, nr 22 (3), s. 181-192.
3. *Przeobrażenia francuskiej polityki integracji imigrantów w perspektywie kategorii konwencji*, „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” 2014, nr 25 (2), s. 37-54.

Publikacje te bowiem zwracają uwagę na problemy, które nie znalazły miejsca w monografii, lecz były istotne w kształtowaniu zainteresowań i aparatu badawczego Habilitantki.

Artykuł *Polityka społeczna we Francji i jej instytucje* jest bardzo dojrzałą i wartościową pod względem poznawczym recenzją książki francuskiego politologa – Franka Bacheleta. Autorka poprzez jej analizę poznaje francuską politykę społeczną oraz spojrzenie na nią z perspektywy instytucjonalnych aktorów polityki społecznej. Podobny charakter ma publikacja *Historia systemu zabezpieczenia społecznego we Francji (1850-1940)*. Jest to recenzja książki francuskiego socjologa – Henriego Hatzfelda. W tej recenzji Habilitantka również zwraca

uwagę na rolę aktorów społecznych w kształtowaniu systemu zabezpieczenia społecznego. Ta recenzja ma także charakter artykułu naukowego. Z kolei w artykule *Przeobrażenia francuskiej polityki integracji imigrantów w perspektywie kategorii konwencji*, Habilitantka prezentuje kategorię konwencji jako podstawę teoretyczną, umożliwiającą badanie roli aktorów społecznych w kształtowaniu francuskiej polityki społecznej w odniesieniu do integracji imigrantów. Niewątpliwie te pozycje naukowe zaowocowały zainteresowaniami naukowymi Habilitantki, koncentrującymi się na roli aktorów społecznych w kształtowaniu i realizacji polityki społecznej.

W drugim obszarze publikacji, związanym z podstawami teoretycznymi oraz organizacyjnymi polityki mieszkaniowej, Habilitantka umiejscowiła dziesięć swoich publikacji, w tym też dwie sprzed obrony doktoratu. Ich celem było poznawanie i ocena polityki mieszkaniowej w Polsce i w innych krajach, a też testowanie teorii badań nad mieszkalnictwem.

W tym drugim obszarze, z wyłączeniem publikacji sprzed doktoratu, mieści się pierwsza monografia Habilitantki, dwa artykuły w czasopiśmie „Polityka Społeczna” oraz pięć rozdziałów w monografiach naukowych.

Ta pierwsza monografia, z 2011 roku, pt. *Polityka mieszkaniowa we Francji na przełomie XX i XXI wieku*, zasługuje na wysoką ocenę. Jest to gruntowna analiza współczesnej francuskiej polityki mieszkaniowej, oparta na starannie dobranych materiałach naukowych, ukazująca teoretyczne podstawy polityki mieszkaniowej, a przede wszystkim współczesną politykę mieszkaniową Francji, z jej uwarunkowaniami historycznymi.

W tej grupie publikacji, oprócz monografii, warto zwrócić uwagę na:

1. *Instrumenty i ograniczenia unijnej polityki mieszkaniowej*, [w:] W. Anioł, M. Duszczyk, P. W. Zawadzki (red.), *Europa socjalna – iluzja czy rzeczywistość?*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa: 2011, 199-211.
2. *Instytucje o cechach społecznych agencji najmu we Francji – innowacja wzmacniająca spójność społeczną*, [w:] C. Żołędowski, R. Szarfenberg, M. Ołdak (red.) *Społeczne agencje najmu jako instrument polityki mieszkaniowej. Przykłady europejskie i implementacja w Polsce*, Wydawnictwo Ars Nova, Poznań 2015, s. 53-82.
3. *Humanistyczna analiza polityki mieszkaniowej jako podejście do badania mieszkalnictwa rozwijane w Instytucie Polityki Społecznej UW*, „Polityka Społeczna” 2017, nr 5-6, s. 40-45.

Wskazane powyżej publikacje Habilitantki świadczą o jej dobrej znajomości polityki mieszkaniowej w krajach europejskich, a ponadto wskazują na jej zainteresowania ciężące w kierunku humanistycznej analizy polityki mieszkaniowej oraz udziału różnych podmiotów w kreowaniu i realizacji przedsięwzięć w obszarze mieszkalnictwa.

Do trzeciej grupy tematycznej, dotyczącej wpływu polityki mieszkaniowej na warunki życia wybranych grup aktorów społecznych oraz ich wpływu na kształt polityki mieszkaniowej, Wnioskodawczyni zaklasyfikowała cztery publikacje. Cechą wspólną tych publikacji jest skupienie uwagi przede wszystkim na kategorii osób starszych, a więc tej kategorii osób, która ulega szybkiemu powiększaniu się, a tym samym wymagającej szczególnego uwzględnienia jej zarówno w procesie kształtowania, jak i realizacji polityki mieszkaniowej, co wyraźnie można zauważyć w publikacjach:

1. *Dylematy związane z uczestnictwem osób starszych w procesie podejmowania decyzji w samorządzie lokalnym*, [w:] E. Kornberger-Sokołowska (red.), *Lokalne polityki publiczne skierowane do osób starych*, Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2015, s. 55-65.
2. *Wsparcie osób starszych w środowisku zamieszkania we Francji*, [w:] B. Szatur-Jaworska, P. Błędowski (red.), *System wsparcia osób starszych w środowisku zamieszkania. Przegląd sytuacji, propozycja modelu*, Rzecznik Praw Obywatelskich, Warszawa 2016, s. 133-161.

Do czwartej grupy publikacji, określonej jako sprawczość aktorów społecznych w kreowaniu i realizacji polityki mieszkaniowej, Habilitantka zaliczyła monografię, wskazaną jako osiągnięcie naukowe oraz artykuł opublikowany w czasopiśmie z listy JCR „Housing Studies”. W obu tych publikacjach przebiegał konstruktywizm jako podstawa metodologiczna, na której uprawiana jest refleksja teoretyczna na temat polityki mieszkaniowej i sprawczej w niej roli aktorów społecznych.

Dokonując podsumowującej oceny dodatkowego dorobku publikacyjnego dr Aleksandry Zubrzyckiej-Czarneckiej, stwierdzam, że:

- 1) wzbogaca on dorobek uznany za podstawowe osiągnięcie naukowe o nowe aspekty;
- 2) świadczy o szerokich zainteresowaniach Habilitantki wieloma problemami stawiającymi nowe zadania przed podmiotami polityki społecznej, w tym głównie w obszarze polityki mieszkaniowej;

- 3) dorobek ten powstał w wyniku analizy bogatego zestawu naukowej dokumentacji pochodzenia krajowego i zagranicznego, jak i realizowanych projektów badawczych, samodzielnie i zespołowo;
- 4) mieści się w szeroko rozumianym obszarze nauk społecznych oraz dyscyplinie *nauki o polityce*.

Pewną słabością dorobku naukowego Habilitantki jest jego upowszechnienie. Był on publikowany głównie w warszawskim ośrodku akademickim. Pojedyncze publikacje zostały wydane w Poznaniu czy też za granicą. Nie pomniejszam jednak rangi ośrodka akademickiego Warszawy, gdyż tam wydawane są dwa renomowane czasopisma z zakresu polityki społecznej, jak „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje,” i „Polityka Społeczna”, w których Habilitantka publikowała swój dorobek.

Udział w projektach badawczych

Dr Aleksandra Zubrzycka-Czarnecka swoje zamierzenia naukowe w dużej mierze realizowała poprzez projekty badawcze. W okresie po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyła w 10 projektach badawczych.

Spośród realizowanych przez Wnioskodawczynię projektów na szczególną uwagę zasługuje projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (nr 2016/23/D/HS4/00527), przyznany jej na lata 2017-2020 w ramach konkursu Sonata 12. W ramach realizacji projektu przygotowała – przedstawioną jako osiągnięcie naukowe – monografię.

W latach 2015-2016 Habilitantka uczestniczyła w projekcie finansowanym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. W wyniku uczestnictwa opracowała ekspertyzy i raporty badawcze, a także przygotowała wyjazd studyjny do Belgii.

W 2018 r. Habilitantka podjęła współpracę z badaczami belgijskimi w ramach projektu finansowanego przez Vrije Universiteit Brussel (w ramach programu Visiting Research Fellow), którego celem była analiza porównawcza udziału wybranej grupy aktorów społecznych w procesie polityki mieszkaniowej w Warszawie oraz w Brukseli.

Pozostałe siedem projektów to projekty realizowane na rodzimej uczelni, finansowane w ramach dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich (cztery projekty) oraz finansowane ze środków na badania statutowe (trzy

projekty). Pięć z nich miało charakter projektów indywidualnych, a w kolejnych dwóch Habilitantka występowała w roli wykonawcy.

Aktywne uczestnictwo w konferencjach naukowych

Warte szczególnego zauważenia jest także aktywne uczestnictwo dr Aleksandry Zubrzyckiej-Czarneckiej w 11 międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych, w tym 7 zorganizowanych w kraju i 4 za granicą. Referaty prezentowała w kilku polskich uczelniach oraz czterech ośrodkach zagranicznych. Wśród uczelni krajowych były to: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu oraz Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. W 2013 roku uczestniczyła z referatem w konferencji na Uniwersytecie w Tours (Francja, Université François Rabelais de Tours), w 2015 roku przedstawiła referat na konferencji w Lizbonie, w 2018 na seminarium na Uniwersytecie w Brukseli (Vrije Universiteit Brussel) oraz w Paryżu. Na tych konferencjach i seminariach prezentowała problemy, które mieszczą się w podstawowym obszarze jej zainteresowań naukowych, także tym szerszym, ale też sporadycznie występowała inna tematyka, jednakże mieściła się ona w dyscyplinie *nauki o polityce*. Warto tu wymienić choćby takie wystąpienia jak:

- *Dylematy uczestnictwa ludzi starych w procesie podejmowania decyzji w gminie*. Międzynarodowe seminarium naukowe zorganizowane przez Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego Uniwersytetu Warszawskiego oraz Laboratoire d'Etude et de Recherche sur l'Action Publique (LERAP) Université François Rabelais de Tours, w ramach projektu badawczego objętego patronatem Programu POLONIUM, Warszawa 9.12.2013.
- *Demokratyczność lokalnej polityki mieszkaniowej w Polsce*, Międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Innowacje społeczne a rozwój”, ESPAnet Polska – Uniwersytet Warszawski, Warszawa 22-24.09.2016.
- *Les acteurs sociaux dans le processus de création de la politique du logement en Pologne – Conclusions de l'étude*. Międzynarodowe seminarium naukowe zorganizowane przez Ośrodek Kultury Francuskiej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 12.10.2017.

- *La politique de la famille en Pologne – vieux problèmes, nouvelles solutions.* Międzynarodowe seminarium naukowe pt. „Etat social et Europe sociale. Les cas polonais et espagnol à l’aune de celui de la France”, Paryż 28.09.2018.

Ocena dorobku i osiągnięć dydaktycznych

Dr Aleksandra Zubrzycka-Czarnecka była i jest bardzo aktywnym pracownikiem dydaktycznym. W jej ofercie dydaktycznej występuje bardzo szeroki zestaw przedmiotów. Z wykazu wynika, że były to przedmioty o różnym charakterze, jak wykłady i konwersatoria kursowe i monograficzne, ćwiczenia, warsztaty oraz seminaria dyplomowe.

Przeгляд nazw prowadzonych przez Habilitantkę przedmiotów pozwala zauważyć, że są one związane z jej wykształceniem oraz zainteresowaniami naukowymi i tematyką zrealizowanych przez nią prac naukowych, np. wprowadzenie do polityki społecznej, międzynarodowa porównawcza polityka społeczna, francuska polityka społeczna, miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej, porównawcza polityka mieszkaniowa, komunalna polityka mieszkaniowa. Pracując na stanowisku adiunkta recenzowała także 90 prac licencjackich.

Oceniając udział Habilitantki w procesie dydaktycznym warto także zauważyć, że przygotowana jest ona również do pracy ze studentami z niepełnosprawnościami. W 2011 r. uczestniczyła w seminarium szkoleniowym dla pracowników dydaktycznych Uniwersytetu Warszawskiego w zakresie pracy ze studentem niepełnosprawnym w oparciu o standardy Uniwersalnego Projektowania Zajęć (Universal Design for Learning).

Doświadczenie dydaktyczne Habilitantki jest więc bardzo duże. Warto też podkreślić, że prowadzone przez nią zajęcia były wysoko oceniane przez studentów. Z załączonej dokumentacji, obejmującej lata 2013/2014 do 2017/2018, wynika, że otrzymywała najczęściej oceny na poziomie +2 lub w granicach 1,7-1,8, w skali od –2 do +2.

Zestaw różnego rodzaju aktywności o charakterze dydaktycznym zrealizowanych przez Habilitantkę jest bardzo bogaty. Warto choćby jeszcze wspomnieć o tym, że pełniła ona wiele funkcji w Instytucie związanych z dydaktyką, w tym funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu ds. dydaktycznych (d 1 października 2016 r. do 31 marca 2017 r.), funkcję Instytutowego Koordynatora ds. ECTS (2016-2017), funkcję Instytutowego Koordynatora ds. systemu USOS (2014-2017).

Ocena współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą

Przybliżając dokonania Kandydatki do stopnia doktora habilitowanego, należy zwrócić także uwagę na jej współpracę z różnymi instytucjami naukowymi, choć już z wcześniejszych treści niniejszej oceny wynika, że współpracowała ona z kilkoma uczelniami wyższymi i instytucjami, nie tylko o charakterze naukowym. Współpraca ta występowała w całym okresie jej pracy naukowej, choć znacznie zintensyfikowana została w ostatnich latach.

Za wartościowe z punktu widzenia rozwoju naukowego i kształtowania postawy naukowej uznaję odbyte staże w zagranicznych ośrodkach naukowych. Habilitantka w 2017 r. zrealizowała kilkudniowy pobyt organizacyjno-badawczy w ramach Programu Erasmus w Instytucie Nauk Politycznych w Lille (Francja, 9-12 lipca), w 2018 roku odbyła staż badawczy w Belgii w Brussels Centre for Urban Studies w Vrije Universiteit Brussel (4 czerwca do 31 sierpnia). W okresie składania wniosku habilitacyjnego otrzymała także stypendium rządu francuskiego dla młodych naukowców na Uniwersytecie w Paryżu (Université de Paris I Panthéon-Sorbonne).

O współpracy z instytucjami świadczy także fakt, iż wykonała ona kilka ekspertyz, m.in. dla Polskiego Komitetu Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu EAPN Poland, NSZZ Solidarność, Fundacji Friedrich Ebert Stiftung i Fundacji ICRA.

Habilitantka współpracuje także z redakcjami kilku czasopism, o czym świadczy fakt, że zapraszana była do opracowania kilku recenzji artykułów w języku polskim, francuskim i angielskim.

Ocena działalności popularyzująca naukę

Dopełniając oceny dokonań Habilitantki chciałbym zwrócić także uwagę na jej wyraźne zaangażowanie w działalność na rzecz popularyzowania nauki. Działalność ta przejawiała się w jej uczestnictwie w wielu komitetach organizacyjnych konferencji naukowych realizowanych przez Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego, ale także przez polski oddział sieci ESPAnet. Habilitantka jest też aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej.

Doktor Aleksandra Zubrzycka-Czarnecka wystąpiła jako prelegentka na licznych seminariach organizowanych przez różne instytucje, np.

Czy polityka mieszkaniowa będzie racjonalna? Organizator: Związek Pracodawców – Producentów Materiałów dla Budownictwa (Warszawa 2018).

Monitoring pierwszych skutków społecznych programu Rodzina 500 Plus. Organizator: Sekcja „Polityka społeczna, rodzina” Narodowej Rady Rozwoju (Warszawa 2017).

Polityka mieszkaniowa, (cykl: Warszawskie Debaty o Polityce Społecznej). Organizator: Fundacja im. Friedricha Eberta, Fundacja ICRA (Warszawa 2016).

Polityka mieszkaniowa – klucz do spójności społecznej, (cykl: Wykłady akademickie w liceach). Organizator: VII Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego w Warszawie (Warszawa 2015).

Mieszkalnictwo w aspekcie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Organizator: Polski Komitet EAPN (Warszawa 2014).

Wsparcie osób starszych w środowisku zamieszkania na przykładzie Francji (Posiedzenie Komisji Ekspertów ds. Osób Starszych). Organizator: Rzecznik Praw Obywatelskich (Warszawa 2014).

Za swoje osiągnięcia dr Aleksandra Zubrzycka-Czarnecka była dwukrotnie wyróżniona nagrodami Rektora Uniwersytetu Warszawskiego. W 2011 roku otrzymała nagrodę za książkę *Polityka mieszkaniowa we Francji na przełomie XX i XXI wieku*, a w 2018 otrzymała nagrodę indywidualną III stopnia za osiągnięcia naukowe.

Ocena końcowa i konkluzja

Całościowa ocena, obejmująca ocenę osiągnięcia naukowego, pozostałego dorobku naukowo-badawczego oraz osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzatorskich dr Aleksandry Zubrzyckiej-Czarneckiej, jest pozytywna. Habilitantka posiada wyraźnie ukształtowany profil swoich zainteresowań naukowych i wykazuje stały rozwój naukowy po uzyskaniu stopnia doktora. Jej prace wnoszą wkład w rozwój dyscypliny *nauki o polityce*, wypełniając lukę poznawczą w zakresie problematyki polityki mieszkaniowej. Spełnia tym samym warunki do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

